

Dyrekogler: De forskellige analyseformer

Analyseformer:

1. Kursorisk gennemgang.
2. Bygherrebetalt analyse – eller KUAS/Bygherrebetalt analyse, efter KUAS bestemmelser (ad. 7. feb. 2007).
3. Fuld analyse.

Kursorisk gennemgang

Hovedformålet med den kursoriske gennemgang er at vurdere et knoglemateriales potentiale med henblik på en egentlig analyse eller i forbindelse med udtagning af knogler til 14C datering.

Kan også bruges i forbindelse med knogler fundet ved prøvegravning, for at vurdere fokus i udgravningen og denne posts størrelse i budgettet.

Kan desuden med fordel bruges i selve udgravningsfasen, for eksempelvis at få etableret om det er menneskekogler eller dyrekogler der findes i anlægget (grav eller affaldsdeponering).

Hvad indeholder den kursoriske gennemgang:

- Materialets bevaringsmæssige tilstand og potentiale for egentlig analyse.
- Arter: Hvilke arter er overordnet set til stede i materialet. (ufuldstændig liste).

KUAS/Bygherrebetalt analyse - efter KUAS bestemmelser (ad. 7 feb. 2007)

Dette er den gængse og almindeligt benyttede analyse til knoglematerialer fundet i forbindelse med KUAS og/eller bygherrebetalte udgravninger.

Hvad indeholder denne analyse:

- Artsliste – Hvilke arter der til stede i materialet, opgjort på den enkelte kontekst.
Giver svar på: Fordeling af domesticerede dyr/vild fauna. Hvilke dyr har man avlet på lokaliteten og i hvilken grad har man udnyttet den vilde fauna, hvornår på året og hvordan. Permanent boplads/sæsonplads. Er der de forventede arter hørende til den datering man har etableret for konteksten. Er der indførte/handlede arter der ikke naturligt hører til lokaliteten. Lavstatus/højstatus. Religiøst/etnisk tilhørsforhold.
- Arternes fordeling – mængdeforholdet mellem de forskellige arter. Giver svar på: Hvilken betydning havde den enkelte art for den aktuelle population. Hvilken type aktiviteter foregik der på lokaliteten (F.eks. jagt og fiskeri). Hvilke dyr og mængdeforholdet mellem køddyrerne kvæg, får/ged og svin kan fortælle om landskabet – topografi, jordbundsforhold, naturtype og tilgængelighed og udnyttelse af naturressourcer i lokalområdet (F.eks. kan en høj andel svin være indikation på god adgang til skovområder.)
- Knogleelementer (type og antal). Giver svar på. Hvilken type deponering er der tale om: Slagteaffald (overrepræsentation af fragmenter fra kranie og fødder), måltidsrester (overrepræsentation af fragmenter fra de kødfulde dele af kroppen), forarbejdning og/eller påvisning af afledt industriel produktion (F.eks. horn, skind og lim). Hvor mange dyr repræsenterer det deponerede materiale. Lavstatus/højstatus – Nogle dele af dyret er mere attraktive end andre dele af dyret.
- Materialets bevaringsmæssige tilstand og aktivitetsspor: F.eks. snitspor, gnavespor, forarbejdningsspor, mekanisk slid og ildpåvirkning. Giver svar på: Hvilken påvirkning har

knoglerne været udsat for: Slagteproces, skindning, har knoglerne ligget exponeret i længere tid (gnav, erosion), afbrænding og har knoglerne været brugt som vejfyld etc.

Den fulde analyse – til forskning og publikation.

Finansieret med eksterne midler søgt hjem til museum eller institution. Denne analyse indeholder ALT den information der kan trækkes ud af knoglematerialet. Der kan arbejdes med særlige temaer og problemstillinger. Sammenlignende studier, lokaliteten sammenlignes med andre udvalgte lokaliteter. Egnede til forskning og udgivelse af videnskabelige publikationer.

Ud over parametrene nævnt under analysen efter KUAS bestemmelser i forbindelse med KUAS og/eller bygherrebetalte udgravninger, indeholder denne analyse også:

- Alder og køn: Giver svar på: Lokalitetens økonomi og dyreholds- og/eller jagtstrategi. Hvilke primære og sekundære produkter satsede man på (F.eks. kød/trækkraft/mælk, kød/uld). Hvilken type lokalitet er der tale om (landbrug/by – grad af urbanisering/handelsplads/borgmiljø/militærplads): Graden af dyreavl/Indkøbte dyr til eget forbrug. Handelsforbindelser: Eksotiske dyr og dyr som ikke naturligt findes lokalt (F.eks. Saltvandsfisk langt fra kyst). Social differentiering: Lavstatusfødevarer/højstatusfødevarer – etablering af højstatusmiljø eller f.eks. inddeling af urbane matrikler efter social status.
- Størrelsesberegninger (Mankehøjde): En analyse af morfologiske forandringer og en vurdering af årsagerne hertil. Eksempelvis som følge af domesticering, klimaforandringer, populationsstress o.l. Giver svar på: Dyrenes funktion og størrelse. Kan blandt andet benyttes som udgangspunkt for en adskillelse af tamme og vilde dyr, racer og begyndende bevidst avlsarbejde (F.eks. hunde og heste med forskellig funktion.)
- Patologi: sygdomme, skader og slidtage. Giver svar på: Hvilke forhold levede vore husdyr under, hvordan håndterede vi dyrene, hvordan foregik vores brug af dyrene som leverandører af forskellige ydelser: køddyr, leverandører af biprodukter, vagt, jagt og selskabsdyr og som transport og trækkraft.

Eksempler på temaer og problemstillinger der kan arbejdes med ud fra dyreknogler:

- Interaktion og arbejdsdeling mellem land og by.
- Aktivitetsorganisering af bopladsen, byen, kvarteret, matriklen eller handelspladsen. Hvilke aktiviteter foregik hvor? F.eks. Slagtning, bearbejdning af skind, madtilberedning, affaldsdeponering, håndværk etc.
- Nære og fjerne handelsforbindelser.
- Sociale forskelle: På landet, I byen, mellem regioner eller landskaber (Skov/hede/kyst/marsk) og landsdele.
- Tegn på og reaktioner på kriser: Krig og uroligheder, epidemier og klimaforværringer.
- Mennesket og dets forhold til dyr i kultur, religion og etnicitet.

Prisberegning

Som udgangspunkt beregnes prisen for den valgte analyseform, efter et overblik over materialet. Der beregnes hvor mange timer det vil tage at analysere materialet og skrive en afrapportering. Derefter gives et tilbud til arkæologen. Eventuelt kan prisen derefter justeres i forhold til udgravningsbudgettets formåen f.eks. ved at udvælge kontekster der analyseres. Dette aftales individuelt. Knoglematerialet afleveres rimeligt rengjort til analyse – det sparer meget tid (- og dermed penge).